IOMRADH

AIR

OBAIR AN SPIORAID

ANN AN SLUAGH DHE.

LE EOIN DOMHNULLACH,

MINISTEAR ANN AN EAGLAIS SHAOR NA TOISIDHEACHD.

"An uair thig esan, Spiorad na firinn—bheir e gloir dhomhsa." EOIN, xvi. 13, 14.

DINGWALL:

PRINTED AT THE ADVERTISER OFFICE.

MDCCCXLV.

DINGWALL: PRINTED AT THE ADVERTISER OFFICE.

AN ROIMH-RADH.

Tha Criosd, roimh dha dol suas, ag innseadh d'a dheiscioblaibh, g'am b' bhuannachd dhoibh Esan a dh'fhalbh; "Oir mur falbh mi," deir e, "cha tig an comhfhurtair do' ur 'n ionnsuidh-sa; ach ma dh'fhalbhas mi, cuiridh mi esan do' ur 'n ionnsuidh," Eoin, caib. xvi. 7. Agus tha e ag innseadh, 'nuair a thigeadh e, ciod i an obair a dheanadh e. Faic rann 8–15—faic, mar an ceudna, Eoin, caib. xiv. 26, agus caib. xv. 26. Tha e soillear o na h-earrannaibh so, maille ri iomadh earrann eile air feadh an Sgriobtuir, ga'm bheil obair mhòr agus ghlòrmhor aig an Spiorad r'a dheanadh, reir suidheachaidh coicheangail nan gràs; cha lugha i no bhi glòireachadh Chriosd, ann an tarruing pheacach do ionnsuidh, agus cumail suas, is toirt air a h-aghairt, na beatha spioradail ann an cloinn De, gus am bi iad air an abuchadh air son glòire. Ach tha aobhar eagail g'am bheil an obair so, ann an tomhas mòr, dol às ar sealladh, eadar theachdairean agus phobull. Bitheadh an soisgeul air a shearmonachadh nar measg, ann an gloinne, o là gu là; ach bithith e gun bhrigh dhuinne. Fainaidh peacaich mar bha iad, agus cha bhi fàs, ach dol air ais, ann an gràs, aig pobull Dhe, mar tig an Spiorad a nuas! Faic

Isa. xxxii. 13–17. 'Sann uime sin, 'chum a bhi toirt beachd dhúinn air obair an Spioraid, mar tha i air a foillseacheadh san Fhocal; agus sinne a ghluasad gu bhi dian-thagradh gu'n tigeadh an Spiorad glormhor ud anuas oirnn, eadar theachdairean agus phobull, mar Spiorad dùsgaidh, soillseachaidh, iompachaidh, solasachaidh, agus naomhachaidh, a chuir an t-ughdar na roinn so ri cheile. Agus se a dhùrachd agus urnaigh ri Dia, gu'm beannaicheadh Esan an t-"iomradh" do 'n leughadair!

E. D.

IOMRADH AIR OBAIR AN SPIORAID ANN AN SLUAGH DHE.

Air fonn—"'*Se fulangas mo Shlanuighear.*"

I.

O, dheanainn luaidh—na'm b' urrainn mi'—
Air obair Spioraid Dhé!
Mar tha i choidh r' a h-aithneachadh,
'Na toradh is na beus.*
'S fior, tha a freumh tur-fholuicht uainn;
Mar chraobh 'san talamh sheimh,
Ach innsidh 'chraobh le 'toradh dhuinn,
Gu 'm bheil aic bun is freumh.

II.

Ach, Ughdair mhoir na h-oibir ud,
'Sa thobair beath' na slaint',
An' cridheachaibh do phobuill-se;
O, cuidich leam 'sa chàs!
Is deonaich saors' is solus dhomh,
Is breithnachadh, tre ghràs,
Air d' obair, chum gu'm b' aithne dhomh,
A h-aithris ann mo dhàn!

III.

O, thainig muthadh gàbhaidh oirnn;
'S ro chràiteach e r'a luaidh!
Oir thuit gu leir an' Adhamh sinn,
Is dh' fhagadh anns' sinn truagh:
Ged chruthaicheadh gu gloirmhor sinn,
O, chaill an t-òr a shnuagh!
'S tha obair ghrinn an òr-cheird nis
Gu brònach, millt', is truaillt'!

* Mat. vii. 20.

IV.

A steach do'n t-saoghal thainig sinn—
  Fo bhinn a bhàis gu truagh!
Do'n pheacadh nis is traillean sinn,
  'S do Shatan, 'thug oirnn buaidh!
'S na h-uile san staid bhrònach ud,
  Mar mhairbh gun deò san uaigh;
Gun chuideachadh, gun dochas ac',
  Ach ruisgt' do dhòruinn buan.

V.

Ach rùnaich Dia, o shiorruidheachd,
  An' diomhaireachd a ghràidh,
Seadh, peacaich chaillt', gu miorbhuileach,
  Tre Chriosd, a thoirt gu slàint':
'S mar choisinn Esan saorsa dhoibh;
  Tha Spiorad Naomh nan gràs
A' teachd a mach gu'n naomhachadh,
  'S cur riu na saors' gu slàn.

VI.

'S gun cheisd is iad an t-àireamh ud
  A gràdhaicheadh le Dia,
'S a thaghadh air mhodh gràsmhor leis,
  Airson 'n do bhàsaich Criosd.*
'S ann rius' a mhàin 'chompartaicheas
  An Spiorad slainte shior;
Is anam dhiubh cha 'n fhàgar leis,
  Gu dol gu bràth a sios.

VII.

Nan d' bhàsaich 'n àit nan uile e,
  —Is sud tha cuid ag radh—
Am bitheadh anam fulang dhiubh,
  Fo ghuin an dara bàis?
No 'n agradh lagh is ceartas dhiubh
  Na féich, gu beachd, bha pàight'?
O, 's truagh gach sluagh is Teachdair dhiubh,
  Do 'n bheachd ud a bheir àit!

* Eoin x. 11, 28.

VIII.

Is fior, tha gairm ar soisgeil-ne,
  Gun leth-bheith, do gach sluagh ;*
Is 'thaobh nan uile 'chreideas e,
  Bidh ac'san saors', le buaidh :
Is firinn sud ; ach aidich'maid
  Gu'n seas an taghadh buan ;
Oir 'n da cuid 's punca creidimh iad,
  Air teisteas Righ nan sluagh.

IX.

Tha rùinte Dhé na 'n diomhaireachd ;
  'S cha 'n iongha leinn an sgeul :
Dha fein a mhàin is riaghailt iad,
  'Na ghniomharaibh gu léir.
Ach O, cha b' iad na rùinte ud,
  'Bha dùint 'na uchd o chéin,
'Thug e mar riaghailt umhlachd dhuinn ;
  Ach Fhocal cùbhraidh fein.†

X.

'An sud tha gairm an t-soisgeil dhuinn,
  —'S gun cheisd, o chridhe Dhia—
Gun dàil, air bonn a theisteis-san,
  Bhi teicheadh dh' ionnsuidh Chriosd.
Tha 'n soisgeul teachd le ughdaras,
  D' am bun dhuinn lùbadh sios :
Se sud a 's riaghailt umhlachd dhuinn,
  'S cha 'n e na rùinte sior !

XI.

'San cur na saorsa ghlòrmhoir riu,
  Reir orduigh siorruidh Dhè,
Ni 'n Spiorad obair oirdheirc' orr',
  Mar ôr ro dhearbht' na ghnè ;
Bidh Criosd na bhunait dhochais dhi,
  'S na chomhnadh buan gu ré.
San aith-bhreith tha i toiseachadh,
  'S tha GLOIR a' teachd 'na deigh !

* Marc xvi. 15, 16.   † Deut. xxix. 29.

XII.

Is thaobh gur obair ghràsmhor i,
  Mar tha i innte fein,
Is ionnann choidh 'na nadur i,
  An' cloinn nan gràs gu léir;
Oir cia b'e eadar-dhealachadh
  A gheibhear measg an treud,
Is caoraich d' an aon olainn iad,
  'S gu h-uile d' an aon ghnè.

XIII.

Ach 's obair tha ro-dhiòmhair i,
  A'm pobull Chriosd 's gach àl;
Tre 'm bheil iad 'giulan iomhaigh-san,
  'S le'n anam striochdadh dha!
O'n t-saoghal thruagh tha 'n obair ud
  Tur-fholaicht', seadh, do ghnath:
'S am pàirt, is obair fholaicht' i
  O'n anam fein fhuair gràs.*

XIV.

Tha 'm Focal, anns gach Tiomnadh dheth,
  Toirt iomraidh shoilleir fhior
Mu'n obair ghlormhoir inmholt ud,
  Tha ionmhuineach le Criosd.
Is cumamid ri 'theisteas-san
  Tha seasmhach buan gu sior;
Is foghlamaid an teagasg uaith',
  Tre 'n tuig sinn obair Dhia.

XV.

Se'n Spiorad Naomh is Ughdar dhi,
  Araon na tùs, 's na fâs;
Is se fadheireadh, 'chrùnas i,
  'Chum cliu an Triath gu bràth.
'S tra thig an Spiorad uasal ud
  A nuas air cloinn a bhàis,
Fior-nochdaidh e, gu buadhach annt,
  Ard-uachdranachd a ghràis.

* Col. iii. 3.

XVI.

Se dhearbhas orr' am peacaidhean ;
Seadh, peacadh gin is gniomh;
'S gur h-e a riabh bu chleachdamh dhoibh,
Bhi briseadh reachda Dhia ;
Gu'n d' tharruing sud gach truaighe orr',
Seadh, truaighean trom is sior;
'S gu b' e an ciont a b' uabhasaich,
Gach uair, bhi 'diùltadh Chriosd !*

XVII.

Tra bheir e bioradh 's dusgadh dhoibh,
Is curam mu'n staid chaillt',†
Bidh mothachadh air cùradh ac',
'S bhi ruisgt' do'n fheirg a thoill:
Oir falbhaidh, 'n aon-uair cuideachd uath',
Gach luideag is fein-fhoill;
Is gheibhear sin ri tuireadh iad,
Gun chuideachadh, gun soills'.

XVIII.

Ach anns an luidhe bhrònach ud,
'S tra theich gach dochas bhréig',
An Spiorad bheir 'na throcair dhoibh,
An dochas, choidh, nach treig.
Ach lotaidh e mu'n slanuich e;
'S bidh 'n sàthadh, theagamh, geur:
Ach mar is doimhn' an sàthadh ud,
Bidh 'n slanuchadh d'a reir.

XIX.

Gidheadh, fo'n lot cha'n fhag e iad,
—Cha b'e, gu brath, a rùn—
Se 'n tarruing chum an t-Slanuighear,
Gu h-àraidh tha na shùil:
Is ni e obair ghrasmhor orr',
'Cur tabhachd annt is lùth's;
A chum gu'n creid, 's gu'n tearnar iad,
'S do ghràs g' an toir iad cliù.

* Eoin xvi. 8. † Gniomh ii. 37.

XX.

Seadh, ni e obair ghrasmhor orr' ;
An nadur ni e nuadh :
D' an ghoireadh, leis an t-slanuighear,
An aith-bhreith tha o shuas.*
'S tra ni an Spiorad gloirmhor ud
An tabhairt beò 's gach buaidh,
Ri Criosd, an sin dluth-chordaidh iad,
Le creideamh beò, san uair.

XXI.

Cha ghabhar ach tre chreideamh ris;
'S cha chreid sinn choidh dhinn fein;
Oir anam marbh, co theireadh e,
G' an creid e teisteas Dhe ?
Ach ceart mar tha ar sàbhaladh
O chumhachd gràis gu leir,
Tha 'n creideamh beò, is slainteil ud,
O ghràs dhuinn mar an ceudn'.

XXII.

Tha mearachd mhor—'s is craiteach i—
San laths' a dol mu'n cuairt;
Ach taitnidh choidh ri nadur i,
Seadh, nadur feineal truagh !
G'am bheil creideamh anns 'n t-Slanuighear,
Trid am bheil slainte bhuan,
Dol roimh an aith-breith ghràsmhor ud
'S o nadur 'g éiridh suas !

XXIII.

Is fior, gu cinnt, gur dleasdanas,
Bhi creidsinn ann an Criosd ;
'S bhi gabhail ri a theisteas-san ;
Oir tha, gun cheist, e fior ;
Is gur e ciont nam milte e,
A chual an fhirinn riabh,
Nach d'thug iad aire 'rireadh dhi,
'S nach d' chreid iad i o Dhia.

* Eoin iii. 3.

XXIV.

Ach 's aon ni sud mar dhleasdanas,
  Tha taisbean' ughd'rais Dhe,
'S a chòir a tha o pheacaich aig,
  Do 'reachd bhi 'g agair geill:
'S is ni gu h-iomlan eile e,
  'M bheil comas ac, dhiubh fein,
Bhi gairm gu bith a chreidimh ud
  A anam tha fo'n eug !

XXV.

Na bitheadh neach ag innseadh dhomh,
  Gur firinn sud o Dhia;
Oir aicheadhaidh a phiobull e,
  O' thùs gu 'chrich a sios.
An creideamh 's lus nach d' àraicheadh
  An' gàradh naduir riabh;
Dh'fheumadh e fonn a b' fhearr na sud,
  Chum fàs thoirt dha is gniomh.

XXVI.

Ri Criosd, a deirim, cordaidh iad,
  Le creideamh beò gu saor:
Is gheibh iad ceangal posaidh ris,
  Am posadh choidh nach sgaoil.
Is bheir e dion is stiùradh dhoibh,
  'S fior chomunn dlùth is caomh;
'N sin their a *cheil'*, le dùrachd ris,
  'S tu "fear mo rùn, 's mo ghaoil."

XXVII.

Se Criosd an fhionain fhirineach,
  Mu'n d' innseadh dhuinn leis fein;
'Chompartaicheas gun diobradh riu,
  Am beath 's am brigh gu leir:
Tha aonadh dlùth is diòmhair ac'
  Ri Criosd,* tre Spiorad Dhé,
Air nach cuir ùin no siorruidheachd
  Choidh crioch, no idir sgeul.

* Eoin xv.

XXVIII.

Se'n t-aonadh bonn a chomuinn ud,
Th' aig 'phobull-san ri Dia,
'S tre 'm builich e, gu h-ullamh orr',
A chomunn blath is fior;
Araon se bonn nan còirichean,
Gu sònruicht', th' ac an' Criosd,
Tre 'm faigh iad, mar is dochas dhoibh,
An oighreachd ghlormhor shior.

XXIX.

Ach O, nach aonadh beannuicht' e,
Th' aig 'n anam nis ri Criosd!
Tre chreideamh, choidh, o'n tarruing e
An toradh nach bi blion:
Oir 'fhireantachd tha uime-san,
Tre 'n ghabhadh ris le Dia,
Is Criosd bidh mar na h-uilibh dha,
Gu h-uile, is gu sior.

XXX.

Bidh 'n Spiorad Naomh a threoraich iad,
Gu sònruicht', dh'ionnsuidh Chriosd,
O'n là sin 'gabhail comhnuidh annt',
Mar Spiorad sòlais shior.
Is ni e Teampull àluinn dhiubh,
Mar àite-taimh do Dhia;*
'S oibrichidh e gu gràsmhor annt',
Gach là' an toil 's an gniomh.

XXXI.

Se'n Spiorad ceudn' a naomhaicheas†
Gach aon air leth do'n treud,
A tabhairt cumaidh, 's aomaidh dhoibh,
A dh' aontann ri toil Dé.
Is anns an obair dhileas ud,
Se firinn Fhocail fein
Am meadhon tre an saothraich e,
'S ann air gach aon gu leir.

* 1 Cor. iii. 16. † 1 Pead i. 2.

XXXII.

'S fo obair ghlan na naomhachd ud,
  Bidh gràdh gach aon do Chriosd;
Oir thearbadh nis o'n t-saoghal iad,
  'S o chomunn dhaoin' gun Dia.
O lagh a pheacaidh shaoradh iad, *
  'S o dhaors' gach ana-mhiann:
Tha corp a bhais 'na dhaorsa dhoibh, †
  Ach gheibh iad saors' sa chrioch.

XXXIII.

Is fior bidh cathan piantail ac'
  A riabh o fhuair iad gras;
Oir 'n fheoil bidh choidh a' miannachadh,
  'S ag iarruidh rìs a h-àit. ‡
'S an cogadh ud cha chriochnaich e
  Gu sior gu uair a bhà is:
Ach sguiridh 'n sin gu siorruidh e,
  Oir choisinn Criosd am blàr!

XXXIV.

Ach maille ris gach sàruchadh,
  Is cràdh a th'ac o'n fheoil,
Thig saighdean geur o Shatan thuc, ||
  Gu bràth, tha orr' an' tòir.
'S bheir daoine fuath bhios dearbhta dhoibh,
  Is deochan searbh r' an òl;
An' so bithidh geur-leanmhuinn orr',
  Is garbhlachd ac' 'san ròd.

XXXV.

Ach gheibh gach neach do'n àireamh ud,
  Gun teagamh, gràs is glòir:
Oir chionn gur beò an Slanuighear,
  Gu bràth bidh iadsan beò. §
'Se gealladh cinnt' an Tighearn' dhoibh,
  Gu'n siob e uath' na deòir;
'S bidh es' na chuibhrionn siorruidh dhoibh,
  'S thig crioch air lathaibh 'm bròin. **

* Rom. viii. 2. † Rom. vii. 24. ‡ Gal. v. 17. || Ephes. vi. 16
§ Eoin, xiv. 19. ** Isa. lx. 20.

XXXVI.

O, leanamaid an naomhachd ud,
Ni 'n t-anam aon ri Criosd,
An' coslas is an' caomhalachd,
'S an' comunn saor is sior!
Do'n pheacadh is fior namhaid i,
'S is bàs i dha 'sa chrioch!
Se mais is gloir ar nadur i,
'S tre' meal gu brath sinn Dia!

XXXVII.

Se Splorad naomh na firinn e,
A mhìnicheas a ciall, *
'N sin gabhaidh iad d'a rireadh rith',
Mar 'n f hirinn tha o Dhia.
Is bithidh si, tre'n f hàsach, dhoibh
Mar sgàthan aoillear fior,
'Sam faic iad Gloir an t-Slanuighir,
Tha àillidh mar a ghrian!

XXXVII.

Bidh Focal Chriosd mar sgàthan doibh,
'Sam faic iad àilleachd fein;
'S ni 'n sealladh mnthadh àluinn orr,
Gu'n nadur-san, 'sa sgeimh. †
'S ma thugadh suilean fosgailt' dhoibh,
Is sgoltadh tuigs' is leirs',
'Chum faicsinn gloir' a chuspair ud;
Sud obair Spiorad Dhé.

XXXIX.

Bidh 'm Focal naomh 'na lòchran dhoibh,
Fuidh sheolaidh 'n Spioraid cheudn',
Tre'm bi aid air an treòrachadh
Gu tir na gloir' gu ré. ‡
Bu chianail dorch an turus dhoihh,
—'S cha b' turus i gu néamh—
Mur bitheadh 'n lòchran dealrach ud,
'Toirt soluis dhoibh na'n ceum.

* 1 Cor. ii. 10, 12. † II Cor. iii. 18. ‡ Salm. cxix. 105.

XL.

Se'n fhirinn 's bonnchar creidimh dhoibh,
  Mar theisteas fiorghlan Dhé ;
Tre'm fairich, is an aidich iad,
  Gur coigrich iad fo ghréin :
Tre chreideamh 'n fhocail gluaisidh iad,
  Nan turus suas gu néamh ; *
'San Spiorad cumaidh suas annt' e,
  Tre bhuaidh a chruinne-cheus'.

XLI.

Se an crann-ceus' gu sônruichte,
  An lòn 's an dion 's an steigh ;
An' sud tha seasamh gloirmhor ac',
  Air carraig chomhnard rèidh. †
'Sa mheud 's a fhuair an creideamh ud,
  A ghlacas teisteas Dhé,
'S iad-san gu fior a dh'aidicheas,
  Gun saidealtas, e fein.

XLII.

Seadh, aidichidh 's cha'n àicheadh iad,
  Gun nâire aire an gruaidh,
Fior-ghloir is crùn an t-slanuighir,
  'Chuir cuid, 'n ar là, san uaigh !
Oir chuir iad cùl—'s cha chiùirteach leo—
  Ri ughd'ras Chriosd san uair,
Is roghnaicheadh, le durachd leo.
  An rùsg an àit an Uain. ‡

XLIII.

Och, sud gu lagh is Cùirtibh iad,
  Gu ciùrradh oighreachd Dhia !
'S do dhaoinibh thugadh umhlachd leo,
  A' lùbadh dhoibh roimh Chriosd :
Is ruaig iad às a ghàradh e,
  San robh a thàmh o chian ;
Is dh'fhàgadh nis mar fhàsach e,
  Na ghàradh tioram blion !

* II Cor. v. 7. † Salm. xl. 2. ‡ Eoin, x. 12, 13 ; Esec. xxxiv. 11-20. Jer. xii. 7-12.

XLIV.

'S ma tha iad measg an àireimh ud,
  A mhothaich gràs a riabh :
Riu theirinn—ged nach fàidh mi—
  Gu'm faigh iad cràdh is pian.
Is ni e nach gabh àicheadh dhuinn,
  G'an d' chràidh iad Spiorad Dhia ;
'S gu'n luidh orr' doille 's fàsalachd,
  An teagasg dh'fhagas blion !

XLV.

Ach cia be fhuair an creideamh ud,
  A ghreimicheas ri Criosd,
Dhoibh bheirear neart gu' aideachadh,
  'S gu seasamh leis gu dian :
Oir 'n Spiorad, tha 'na throcair-san,
  'Na chomhnaidh annt' gu sior,
An creideamh cumaidh beò e annt',
  Seadh, beò annt' gus a chrioch.

XLVI.

Se Spiorad na h-uchdmhacachd e,
  A'm macaibh Dhé nan sluagh,
A theagaisgeas le acaireachd
  Dhoibh ABA 'ghlaodh 'na chluais ;*
Oir bheir e muinghin cloinne dhoibh ;
  Is aithne ghlan' le buaidh,
Air Dia 'na aogas athaireil,
  'N sin theid an ABA suas !

XLVII.

Bithidh e na fhear-tagar annt',
  Ag eadar-ghuidh' le buaidh ;
G'an teagasg gu bhi'g aslachadh,
  Le osnaibh tha do-luaidh †
Seadh, ni e pobull urnaigh dhiubh,
  'S gach dùich a'm bheil an cuairt :
Is gheibh iad neart is ùrachadh,
  'N tra thig an driùchd a nuas.

* Rom. viii. 14.   † Rom. viii. 28.

XLVIII.

Aig uairibh, an tra' lùbas iad
An glùn, aig caithir gràis,
Thig frasan blà is ùrail orr',
Mar dhriùchd a bheir orr' fàs.
Is ruithidh 'n sin gu sùrdail iad,
An cùrs', o là gu là;
Is gheibh thu 'n anail chùbhraidh ac',
'Sa ghnùis bhios geanail tlà.

XLIX.

Ach O, nach robh mar Jacob sinn,
Le spàirn a ghleac gu dian;*
Gus 'n d'fhuair e 'bheannachd àraidh ud,
A dh'fhag e air a rian!
Oir ged bha 'n t-aingeal gràsmhoir ud,
Tur laidir gu' chur sios;
'Sann chuir e neart is tàbhachd ann,
Rinn Jacob treun sa ghniomh.

L.

Se gealladh Dhia do Israel,
A dh' fhiosraich e le ghràs,
G'am bi e mar an t-uisge dhoibh,
Mar uisge mìn is tlàth.†
Ach 's minic thug e dòirtidhean, ‡
A chôrr air 'fheartaibh gnàicht',
Tre 'n chuireadh aois is oigridh leis,
Gu sònruicht', dh' iarruidh slaint'.

LI.

O c'ait an diugh, 'm bheil cuimhneachas
Nan linn chaidh seachad uainn?
San robh e do ar sinnearibh
Toirt *cuingeis* iomadh uair!
'N tra bha an Spiorad glòirmhor ud
'G a dhoirteadh chean anuas,
'S gu slanuighear g'an treorachadh,
'San d' fhuair iad sòlas buan!

Gen. xxxii. 24-26. † Hos. xiv. 5. ‡ Isa. xliv. 3.

LII.

Bu shealladh ait do Throcair sud,
—D' am b' bhròn gun cheist ar truaigh—
'N tra thigeadh 'n Spiorad glòirmhor ud,
'Na dhòirtidhean a nuas;
'S tra ghlacadh e na ceudan dhiubh,
Seadh, ceudan an aon uair!
G' an tarruing leis gu h-eifeachdach,
Gu treud is crò an Uain.

LIII.

An sin bha laithean samhraidh ac',
'San dannsadh iad gu gleust':
Chaidh thairis nis an geamhradh uath'
'S chluinnt' oran binn nan eun:
'S na measgsan, chluinnt, gu suilbhireach
Guth a cholumain shéimh':
Chitht' lus is geug fo thoradh 'n sin;
'S an talamh fein fo sgéimh! *

LIV.

'S cha' ne g'an cual, ach chunnaic sinn;
'S bu sheallaeh beannuicht' e!
'Se peacaich thruagh, gu muladach,
Ri tuireadh 's sileadh dheur!
Oir mhothaicheadh an cunnart leo,
'S bhi nis fo mhallachd Dhé,
Air 'n d'thug an Spiorad urramach,
Le chumhachd-san, dhoibh léirs'.

LV.

'Se rinn na shealladh beannuicht' e,
Am focal bhi dol sàs
A'm peacaich laidir chennairceach,
'S g' an leagadh sios gu làr:
'S an Spiorad leis 'n do leònadh iad,
G' an treorachadh gu slàint';
Air Slanuighear 'toirt eolais dhoibh,
'S g'am pôsadh ris gu bràth.

* Dan. Sholaimh ii. 11-31.

LVI.

Tha cuid fhuair dhachaidh sàbhailt dhiubh
S' air leabaidh 'm bàis rinn sgeul,
Air cumhachd 's gràdh an t-Slanuighir,
A nochd a ghràs dhoibh fein :
Is anns a chreideamh bhàsaich iad, *
Ann dochas slainte ré,
'N tra chuireadh 'thaobh is dh'fhagadh leo,
Am paillunn talmhaidh créidh. †

LVII.

'S tha chuid dhiubh fathast dh'fhagadh dhuinn,
Tre chaoimhneas ghràidh ar Dé,
Nis beo tre chreideamh 'n t-Slanuighir,
'S a' gluas'd gach là d'a reir.
Is Dia gu' n gleidh gu sabhailt iad
O Shatan, 's uatha fein ;
'S o shaoghal coimheach ardanach !
'S gu'n cuir an t-àireamh 'meud !

LVIII.

Is truagh gach neach a dh'àicheadhas
Gur obair ghràis a bh' ann !
'S g'am b' shoillear do na Brathraibh i,
'S do chairdibh Chriosd 'san àm :
A thaobh na sheallas tàireil oirr',
Ag radh gur e bh' innt moll,
No chuireas à leth Shatain i, ‡
Bidh cràdh ac dheth is call !

LIX.

'S fior, bha iad measg an àireimh ud,
Air 'n d' thainig crith' is gluas'd ;
Ach thuit air falbh o'n là sin iad :
'S mo chradh, tha'd nis na'n suain !
Ach c'ait' 'n robh 'n Spiorad saothreachadh
'Measg dhaoine riabh, le buaidh,
Nach cuireadh Dia an t-saoghail so
Faoin-dhealbh do 'n obair suas?

* Eubh. xi. 13. † II Cor. v. 1. ‡ Mat. xii. 24, 31 32.

LX.

Ach co, a chionn sin, dh'àicheadhadh
  G' am b' obair ghràsmhor i?
No 'chuireadh à leth Shatain i?
  Bu chràiteach goirt an ni!
San t-siol as faillain dh'fhàsas dhuinn,
  Bidh diasan fàs gun bhrìgh;
Ach, a chionn sin co 'chàineadh e,
  No 'leigeadh dha dol dhith?

LXI.

Ach 'chloinn na oibir ghràsmhoir ud,
  Na cràidhibh Spiorad Dhé; *
Tha annaibh na fhear-àiteachaidh,
  Mar Spiorad gràis gu ré!
Mun tarruing e a làthaireachd,
  Rè iomadh là uaibh fein,
'S gu'm faigh sibh caoil' is fàsalachd,
  A dh'fhàgas sibh gun fheum?

LXII.

Cha 'ne, gu tur, gu'm fag e iad,
  'S an d' ghabh e tamh a riabh;
Oir seasaidh 'n ceangal gràsmhor ud,
  Gu bràth, a th'ac ri Criosd.
Ach bidh mar phreas an gàradh iad;
  A dh'fhàsadh seac is crion,
A 'fhreumhan ged nach bàsaich iad,
  Air 'bharr cha 'n fhaic thu biadh.

LXIII.

Ach 's truagh gun cheist, gach anam dhiubh,
  Do nach aithne am feum
Air 'n obair mhor is bheànnuicht' ud,
  A dh'fhairich pobull Dé!
Oir peacadh bithidh riaghladh annt',
  'S an diabhul mar an ceudn'!
Is fanaidh fearg an Tighearn' orr',
  Do Chriosd mur toir iad géill!

* Ephes. iv. 30.

LXIV.

Bha cuid dhiubh na'n suil-fhianuisibh
  Air obair Dhia 'san uair,
'S iad féin na'n seasamh diomhanach;
  Do Chriosd gun tabhairt cluais,
'N tra chaidh e mach 'na charbad-san,
  Air anamaibh 'toirt buaidh'!
Ach nis, an là ud dh'fhalbh e uath;
  'S an staid, gu dearbh, tha truagh!

LXV.

Se 'n Spiorad Naomh ni toileach iad,
  Bhi tabhairt geill do Chriosd;
'S am bi gach saors' is sonas ac',
  Nach dealaich riu gu sior.
'S O! anam, thoir an obair dha,
  A bhuineas dha mar Dhia!
Mu'n tig am bàs gu h-obainn ort,
  G' a d' leagadh teann a sios!

LXVI.

'N sin dorus trocair dùnar ort,
  Bha dlùth dhuit fad do là;
Tre 'n tugadh cothrom dùsgaidh dhuit
  Gu cùram mu do shlaint';
Ach chionn gu'n d' chuireadh cûl leat rith',
  Bidh cùradh agad 's cràdh;
Oir dh'fhalbh a nis an ùin ud uait;
  An ùin nach pill gu bràth!

LXVII.

Ach fathast 'm feadh 's tha ùin ann dhuit,
  Is gairm as-ùr o Dhia,
Mo thruaighe leir, nach dùisgeadh tu
  'S nach dùnadh tu ri Criosd!
Tha 'ghairdean fathast sìnte dhuit,
  O creid gu cunnt' gur fior!
'S gun dàil, ma se, 's nach pill thu ris,
  Di-mhilltear thu gu sior!

LXVIII.

Mo thruaighe leir, cha 'n aithne dhuit
Do chunnart no do chall,
No 'mhallachd tha 'na luidhe ort,
Mar eallach tuille 's trom !
'S cha 'n e a's lugha cunnairt dhuit,
Do d' chunnart a bhi dall !
Ach Dia gu 'n tog an dalladh dhiot,
Mu 'n leagar thu fo'n fhonn !

LXIX.

Is sibhse 'shluaigh mo chùraim-sa
O, b' e mo dhùrachd dhian,
Ri Fear mo ghràidh gu ,n dùnadh sibh ;
'San ùir mu 'n luidhinn sios !
Oir dhoirteadh e, 'na ghaolsan oirbh,
An Spiorad Naomh gu fial :
O Gluaisibh !—teichibh !—aomaibh ris !
Seadh, aomaibh,—'s gabhaibh ciall !

LXX.

Tha iomadh dhibhs' mi-chùramach ;
—Is ciùrtach leam a luaidh !—
O ! idir c'uin a dhuisgeas sibh,
O 'r dùsal throm, 's 'ur suain ?
Oir ma gheibh bàs is breitheanas,
—Tha feitheadh air gach sluagh—
Sibhse gun Chriosd 's gun mhaitheanas,
'Ur seasamh bithidh truagh !

LXXI.

'S ma chi mi 'measg an àireimh sibh,
San là an nochdar Chriosd,
Chum sgaradh choidh o 'lathair-san,
Na rinn air tàir a riabh :
Is ni e 'n diugh ni deurach mi,
—Ach sgeul e bhitheas fior—
Ri 'r diteadh-san gu 'm feumar leam,
Mo sheul a chuir gu sior !

LXXII.

'Sa chuid 'n ur measg a ghradhaicheadh
  Le Dia nan gràs o chian;
'S mar thoradh air a ghràdhsan dhuibh,
  A thàlaidh sibh gu Criosd;
Gu 'n robh a Spiorad gràsmhorsan,
  'Ghabh tamh 'na phobull riabh,
'Chiodh maille ruibh, 's 'gur'n àiteachadh
  —Sud m' urnaigh ghnàth ri Dia—

LXXIII.

'S fo stiùradh 'n Spioraid uasail ud,
  A chuireadh nuas 's gach àl,
O bithibh beò, is gluaisear leibh
  Seadh, gluasibh ann gach là !*
Faigheadh e tric a lùbadh sibh,
  Is dlùth ri caithir ghrais;
Is cuimhnichibh 'n ur 'n urnuighibh
  'M Fear-iuil le 'miann 'ur slaint' !

LXXIV.

Is tagairibh, gu dùrachdach,
  G' an tigeadh 'n driùchd a nuas,
D' ar'n Eglais bheireadh ùrachadh
  Is lùth's gu seasamh suas;
Gu seasamh le a Ceannard-san,
  A cheangal ris sau uair;
Is bheirear dhi na beannachdan
  A cheannaich e d' a shluagh.

LXXV.

'Sa theachdairean an Tighearna,
  'Na Fhionansan fhuair dreuchd,
'S na thigh' a ghabh ri riaghladhsan;
  'S tha 'g iarruidh maith an treud;
O! chuireadh leis fo fhiachaibh sibh
  'Bhi biathadh 'phobuill fein,
Is peacaich 'ghairm gu striochadh dha,
  'Sam bi ac dion gu ré !

* Gal. v. 25.

LXXVI.

Air driùchd an Spioraid ghlòrmhoir ud
Biodh eolas agaibh 's leirs';
Is thugaibh àite comhnuidh dha,
Gu sònruicht', annaibh fein.
Oir se bheir saors is comas dhuibh,
Ni ullamh sibh san dreuchd;
'S a dh'easbhuidh ghnùis 's a chomunn-san,
'Ur 'n obair tha gun fheum!

LXXVII.

O bithibh choidh mar sholusaibh,
Ro-dhealrach measg an t-sluaigh;*
Is cuimhnichibh gur salainn sibh,
Do 'n talamh 'm bheil ur cuairt.†
Is seirmadh gloir Fear-saoruidh leibh,
—A ghaol, a bhàs, 's a bhuaidh—
'S fo dhriùchd an Spioraid saothraichibh;
'S 'ur saothair-san gheibh duais.

LXXVIII.

Ach Dia nan gràs gu'n deònaicheadh,
A Spiorad dhoirteadh nuas!
Chum tional steach nam fògarach,
'S gach sean is òg a ghluas'd!
Gu'n duisgeadh e na codalaich,
Gun eagal tha na'n suainn!
'S gu neartaicheadh e phobull-san,
Gu cogadh leis an Uan!

LXXIX.

Ach cia mar nithear sgeula leam,
Air Spiorad Dhé, gu slàn'
'Na obair dhiomhair eifeachdach
Air 'phobull fein 's gach àl!
Is obair 'shruth o 'n Diadhachd i;
'San Diadhachd tha a tàmh!
Seadh, obair air son siorruidheachd!
'N so criochnaicheam mo dhàn.

* Phil. ii. 15. † Mat. v. 13.

DINGWALL: PRINTED AT THE ADVERTISER OFFICE.

choisreagadh, ag radh ris an fhion a thug é d' a dheisciobluibh, *Toradh na fionamhuin*, Mat. xxvi. 29. Agus deir an t abstol Pol ris an ni a bha 'n luchd comuineach' a' gabhail, aran agus fion; "Ach "ceasnuigheadh duin' e fein, agus mar sin itheadh "è do 'n aran *so*, agus óladh é do 'n chupan *so*," 1 Cor. xi. 28.

C. *Cionnas ma seadh ata briathraibh sin Chriost r' an tuigsin*, Mat. xxvi. 26. Is é so mo chorpsa?

F. Mar 'ta gach Protestanach agus gach Papanach ag tuigsin na m' briathraibh sin, 1 Cor. x. 4. "Agus b'i "a Charruig sin Criost." Mar so, "Is e an t aran "so mo chorpsa," mar gu 'n abradh é, "Ata 'n "t aran so a' taisbean mo chuirpse," agus ata é mar chuimhneachan dhuibhse air, agus uime sin, ata é ag radh osbarr, "Deanamh so mar chuimhneachan "ormsa."

C. *A dubhairt thu, gu bheil teagasg na brigh-atharrach' ag mealladh dhaoine gu peacadh; cionnas ata so soilleir?*

F. Ata e 'g an tarruing chum iodhol-ádhraidh, ni ata air a dhiteadh le Dia ann san scrioptur naomha thar gach peac' eile.

C. *Cionnas ata e 'g am mealladh gu iodhol-ádhraidh?*

F. Air bhi do na Papanaich air an teagasg, gu bheil an t aran agus am fion, an diaidh an coisreagadh, da rireadh air an atharrach' gu corp agus fuil Chriost, is iomchuidh leó ádhradh cràbhach a thabhairt dhoibh; ach, mar dhearbha linne, gu bheil iad ag fantain an diaidh an coisreagadh mar bha iad roimhe, ata iad re ádhradh do chreatuir ni as é an t iodhol-ádhradh is mó.

C. *Ciod a dubhairt Averos an t ailsinneach Arabianach m' an teagasg so?*

F. "Do chuairtigh me (deir eisean) an saoghal, "agus thachair luchd bar'aile eagsamhuil orm, ach "reachd, no luchd saobh bhar'ail co neo'-mhoth-"achail ris na Criostui'ean ni fhacas riamh, oir le "'m fiacla fein ataid ag ith an De d' an bheil iad ag

 deanamh

" deanamh àdhraidh."

C. *Am bheil Cajetòn am Priomh-cheann ag aid' iche nach 'eil é 'n áit' air bith 'ſan t ſoiſgeul, gu bheil an t aran air atharrach' gu corp Chrioſt, ach gu bheil an teagaſg ſo aca o ughdarras na h eaglais ?*

F. Ata é. *Faice a leabhar Aquin. part.* 2, 3.

C. *Nach 'eil ar Slanui'-fhear ag radh ris an fhion ann ſa chupan an diaidh a choiſreagadh*, Toradh na fíneamhuin ?

F. Ata. " Cha 'n ól mi o ſo ſuas do 'n toradh " ſo na fìneamhuin, gu 'n uig, *&c.* Mat. xxvi. 29.

C. *Nach deacha na h uiread do cheuda bliadhna ſeachad do 'n Chrioſtui'eachd ma 'n cualas iomradh air teagaſg na briogh-atharrach ſan t ſaoghal ?*

F. Chuaidh. Oir ata Auſiin a bha ann ſa chearth mh linn, agus d' am bheil meas mór an eaglais na Roimh, ag radh ris an aran agus an fhion ann an ſacramaint na ſuipeir, " Comhartha agus coſamhluchd cuirp agus foladh Chrioſt ; agus ata' Gelaſius am Papa a bh' ann an deireadh na linn ſin féin, ag radh, " Cha " 'n 'eil an t aran agus am fion ann ſan t ſacramaint, " ag ſgur o bhi nan aran agus 'n am fion thaobh " brigh agus nadurra, ach is iad iomhaigh agus coſ- " amhlachd cuirp agus fola Chrioſt *." Agus ata ard chomhairle Chónſtantinople ann ſan ochdamh linn, ag radh re ſacramaint na ſuipeir, " Iomhaigh cuirp " bheó Chrioſt †.

Thog teagaſg na brigh-atharrach ceann an tóiſeach le manach ann ſan t ſeachdamh linn, agus na dhiaidh ſin ghabh dara comhairle Nice, ria gu failliteach, a thug air thus a ſteach ádhradh iomhaighean ann aghaidh comhairle Chonſtantinople. Na dhiaidh ſin, bha 'n teagaſg ſo, air a thoirt chum eaglais nan Laidinn an ſan naothadh linn, le Paſcaſius Radbertus, Abbot Chorby, mar 'ta Bellarmine, agus Sirmondus, da ſgriobhadair Phapanach ag innſeadh dhuinn, ach rinneadh conſugha' an aghaigh an teagaiſg ſo, tuille as 300 bliadhna, le daoinibh co chliuteach thaobh foghlum,

* De duab. nat. Chriſti. † Conſ. Conſtant. act 6.

foghlum, agus diadhachd, sa bh' ann sna h amaibh sin, agus ni 'n drinneadh puing creidimh dhith, gu 'n uig ceathramh comhairle Lateran ann san dara linn deug, faoi Phapa Innocent III. an neach a shuidheich an geur rannsuchadh an toiseach, agus cha raibh sí air a daingneachadh gu 'n uig comhairle Trent ann sa chuigeadh linn deug. Ata Erasmus a chaith a bheatha, agus a dheug na Phapanach, agus a bha na b' fhiosraich na móran air sgriobhaibh aithreacha' na h eaglais ag radh, "Gu raibh "se an-moch m' an raibh an bhrigh-atharrach' air "a mineachadh leis an eaglais, agus gu raibh a "h ainm agus a nadur an ain-fhios do na sinsiribh."

C. *Nach 'eil na Papanaich ag innseadh dhuinn gu fead uile chumhachd Dhe brigh-atharruch' oibreachadh?*

F. Ata iad; ach mar ata brigh-atharruch miriusanta, agus na ni ata cur na aghaidh fein, cha 'n fhead e bhi na chusboir cumhachd diadhaidh.

C. *Nach 'eil ar Slanui'-fhear ag radh*, Mur ith sibh feoil Mhic an duine, agus mar ól sibh fhuil, cha 'n 'eil beatha agaibh ionnaibh? *Eoin* vi. 53.

F. Ata è; ach ann sa chaibideul sin fein, rann 63. ata é ag radh, "Se an spiorad a bheothaicheas, "ni bheil tairbh air bith 'san fheoil, na briathra "'ta mis' a' labhairt ribh, is spiorad agus is beatha "iad;" far am bheil é gu soilleir ag innseadh dhuinn, 'gu raibh na labhair e mu thiomchioll ithe fheola, agus ól fhola san, r' an tuigsinn air doigh spioradail, agus nach b' ann air doigh chorpora.

C. *Nach 'eil e leoir shoilleir gu do thuig deisciobuil Chriost na briathraibh sin*, Se so mo chorpsa, &c. *air doigh chosamhlachd?*

F. Ata; oir an tuigeadh iad é air doigh chorpora', thaisbeine iad an iongantas mu theagasg co neoghnathaighte, agus co mhór an aghaidh am mothaiche agus an riosun, agus is cosmhuil gu labhradh iad air an doigh so, "A Thighearna, cionnas a dh' fheadas e bhi gur h é an t aran so do chorpsa;

 agus

agus ani ſion ſo t fhuil ſo, 'n uair ata thu a' t ſhuidhe linne, agus ag cainnt rinn !—Cionnas a dh' fheadas e bhi, gu 'n d' toir thu dhuinne do chorp, do chorp gu h iomlan r' a ith, agus t fhuil gu h iomlan r' a h ól, agus ſin le d' lamhan fein ?' Ach chi ſinn nach do nochd iad ionngantas air bith mun chuis ſo, ni as mo na rinn iad 'n uair a dubhairt è ann ionadaibh eile, *Is miſe an dorus, Is miſe an fhìneamhuin.*"

III. C. *Ach a dubhairt thu, gu bheil mar an ceadna, iomad ni 'g an* TEAGASG *le eaglais na Roimh, ata an aghaidh focail De, agus uime ſin, na mearachdaibh ſgrioſach; an ainmeich thu cuid dhuibh dhamh ?.*

F. 'S iad an t ſeachd ſo a chuid as ſonruighte dhuibh, *eadhon*,

1. Nach 'eil gach aon ni feumail chum ſlainte againn' ann ſan ſgrioptuir.

2. Gu 'm bheil iad dorcha doi-thuigſin ann an cuid do nithe priomh fheumail r' an creidſinn.

3. Gur h é Papa na Roimh fui-cheimnigheadh, no fear ionad an abſtol Pheadair, agus ard cheann na h eaglais Chrioſtuidh.

4. Gu 'n do ſhuidheich Dia ann a eaglais, aon ard bhreitheamh ata neo'-mhearachdach ann cuiſibh creidimh.

5. Gu bheil Joſa Crioſt ann ſan áifrionn, air a thoirt ſuas mar iobairt leis an t ſagairt, air ſon peacaidh nam beò agus nam marbh.

6. Gum bheil anmaibh nan naoimh, re h am báis ag dol do ionad ris an deir iadſan Pugoideorachd, chum bhi air an glanadh o gach aon pheacadh m' an d' theid iad a ſteach do rioghachd neamh.

7. Gur h ì eaglais na Roimh an fhior eaglais amhain, agus nach fhead neach air bith, bhi air a theaſairgin a ſgaras è fein uipe.

C. *Cionnas ata thu dearbha, gu bheil e 'n aghaidh focail De, bhi ag radh,* Nach 'eil gach aon ni ata feumail chum ſlainte ann ſna ſcrioptuiribh naomha ?

F. Ata e ſoilleir o bhriathraibh an abſtoil, 2 Tim. iii.

iii. 16, 17. " Ta an scrioptur uil' air a dheachdadh
" le Spiorad De, agus 'ta é tarbhach chum teagaisg,
" chum spreige, chum leasachaidh, chum óilein ann
" am firinnteachd : Chum 's gum bi óglaoch Dhe
" coi'-lionta lan deas chum gach uile dheadh oibre."
2 Tim. iii. 15. " Agus o bha tu a' d' leanabh gu 'm
" b' aithne dhuit na scrioptuir naomha, ata comas-
" ach air thusa dheanamh glic chum slainte."

C. *Nach raibh aithreacha na h eaglais, re iomadh linn, ag radh mu na scrioptuire naomh, gu 'n raibh gach aon ni feumail chum slainte r' an faghail ionnta?*

F. Bha. Is gann ata puinc air bith do 'n chreid-imh Chriostaidh leis am bheil iad ag aòntuchadh co aón sgeulach. Ata Irenæus ag radh, " Ata na " scrioptuire iomlan, air an labhairt a fhocal agus " Spiorad De *." Ata Tertullian ag radh, "Nochda' " iadsan ata do bhúth Hermagenes dhuinn' gu 'm " bheil e sgriobhta ; agus mar 'eil e sgriobhta, bith-" eadh eagal orrasan gu bheil do 'ruinn a' feitheamh " air na h uile a chuireas ris, no bheir air falbh ;" agus airis a deir è, " Ata mi moladh iomlanachd " nan scrioptuire." Agus a deir Basil, " Is aómadh " soilleir o 'n fhirinn, bhi cur cul ris na puincibh " ta sgriobhta, no bhi toirt a steach ni air bith nach " 'eil sgriobhta." Deir Clemens Alexandrinus re aóntuchadh an t Sean Tiomnaidh, agus an Tiomnadh Nuaidh, " riaghailt chinnteach na h eaglais, agus " clach dearbhaidh an ni ata fior o 'n ni ata na " bhreig." Deir Chrysostom ris na scrioptuiribh, " Meidh ro cho'-thromach, agus riaghailt chinntich " na firinn dhiadhaidh †." Agus deir Vincentius Lirinensis, " Ata lagh, no riaghail nan scrioptuir " iomlan ‡."

C. *Cionnas ata thu dearbha nach 'eil na scrioptuiribh dorcha doi-thuigsin, ann nithe feumail chum slainte?*

F. Ata 'n Salmodair ag radh, " Gu raibh focal " De mar lochrann d' a chosaibh, agus mar sholus " d' a cheimibh," Sal. cxix. 105. Agus ata 'n t ab-

 stol

* Lib. 3. ch. 1. † Hom. 13. ‡ Contra Herm. ch. 2.

ſtol Pol ag deimhinneacha, "Ma ta ar ſoiſgeul ne "folaichte, is ann dhoibh ſin 'ta caillte ata ſe fo- "laichte." "Ann ſan do dhall dia an t ſaoghail "an intinn," 2 Cor. iv 3, 4.

C. *Mu bheir ſinn an aire gu neo'-mheangail do na bheil air a chuir ſios gu ſoilleir ann ſan ſcrioptur agus mu ni ſinn ſaothair le dicheall, chum eólas fhaghail air an fhirinn, am bi ſinn air ar coimhid o mhearachdaibh millteach ann an crábhadh?*

F. Bitheadh ſinn, (deir ar Slanui'-fhear) "Ma 's "aill le neach air bith a thoils a dheanamh, (eadhon "toil De) bithidh fios aige m' an teagaſg an ann "o Dhia ata è, no 'm bheil miſe a' labhairt uam "fein," Eoin vii. 17. Agus mar 'ta congnamh gràſmhor an ſpioraid naoimh air a ghealltain do gach neach ata gu h irioſal, agus le durachd g' a iarruidh, gun teagamh coimhideadh eiſean na h uile o mhearachdaibh millteach, ata gnathacha' meadhona' nan grás gu dithchiollach, agus ag aſluchadh congnamh o Dhia, agus ag beachdacha' air na ſcrioptuire air doigh iomchuidh.

C. *Nach 'eil deadh ádhbhar aguinn a mheas, gur teaſgaſg breige an teagaſg Papanach ſin, ata cur ſuas beul-oideas eaglais na Roimh ann an co-ughdarras ris na ſcrioptuiribh naomh?*

F. Ata gu cinnteach.

C. *Nach 'eil na conſpoideadh a thog ceann mu choimhid na caiſg, mu aith-bhaiſdeadh eiriceachdaidh, agus conſpoideadh eag-ſamhail eile, nan dearbha ſoilleir air neo'-chinnt gach beul-theagaſg?*

F. Ata iad.

C. *Cionnas ata thu dearbha, gur mearachd bhi ag radh gur h e am Papa mar fo-chéimnicheadh, no fear ionaid an abſtoil Pheadair, ard cheann na h eaglais Chrioſtaidh?*

F. Ge do b' e an Papa da rireadh, fear ionaid Pheadair, ni nach b' urradh na Papanaich a dhearbha riamh; gidheadh, cha bu choir dh' a tuilleadh ughdarrais

darrais a ghabhail dh' a fein, na bha' g' an abſtol ſin; ach ni 'n raibh ughdarras air bith ag Peadar os ceann nan eglaiſibh ach mar bha g' na h abſtoil eile.

C. *Cionnas a dhearbhas thu ſin?*

F. Ata e ſoilleir o iomad áite do 'n ſcrioptur, deir an t abſtol Pol d' a thaobh fein, "Nach raibh é bheag "air bith fuidh na h abſtolaibh a b' airde," 2 Cor. xii. 11. agus air fàth airid, "Sheas é 'n aghaidh "Pheadar as eadan, chionn gu raibh é r' a choir-"eachadh," Gal. ii. 11. Dh'órduigh na h abſtoilaibh a bha ann Jeruſalem do Pheadar dol do Shamaria; ni nach b' urradh iad a dheanamh nan bitheadh é na b' airde na iadſan, Gniomh. viii. 14. agus an uair a phill è o Ceſarea, "ghairm eaglais Jeruſalem 'gu "cunntas é air ſon a ghiulan," Gniomh. xi. 2.

C. *Nach 'eil Crioſt ag radh,* Is tuſa Peadar, agus air a charraig ſo togaidh miſe m' eaglais?" &c. Mat. xvi. 18.

F. Ata é; ach ata e ſoilleir gur h i an aidmheil a rinn Peadar, a charruig ata air a h ainmeacha' ann an *rann* 16, eadhon, *Is tuſa Crioſt Mac an De bheó.* Oſbarr, nach deirir ris na faidhibh, agus na h ab-ſtoilibh gu coitchinn an ſteigh, no bhunait air an do thogadh an eaglais? Eph. ii. 20. Agus an cumh-achd fuaſglaidh agus ceangail a thugadh do Pheadar, fhuair na h abſtolaibh eile o 'n Tighearna, Mat. xviii. 18. Nach 'eil ar Slanui'-fhear gu ſoilleir ag toirmeaſg do neach air bith d' a dheiſcioblaibh, bhi 'g agairt ughdarrais thar chach, Mat. xx. 26, 27. Agus nach 'eil Peadar fein ag diultadh a leithid ſo do ughdarras? 1 Pead. v. 3. Mu bha Peadar air a ſgeuduchadh leis an ughdarras ſin, is deimhin nach raibh ſios ag air, ni mó a' chuir é an gniomh e. Ann ſa' cheiſt mhòir ſin a laimhſicheadh ann an comhairle Jeruſalem, thaobh é bhi mar fhiacha air na Cinneach lagh, nan deas-ghnath a choimhead, cho b' è Peadar, ach Seumais a chur crioch air a chuis, oir a dubhairt eiſean, "Uime ſin, is i mo "bhreith, gun ſinn a chur dragh orraſan," &c.

Gniomh.

Gniomh. xv. 19. Ata Cyprian, aon do aithreacha na h eaglais, ag radh, "Gu b' ionnan do na h ab-" stoilibh eile agus do Pheadar, gu raibh an aon "tomhas do onoir, agus do chumhachd air an lui'-" casach' orra uile.

C. *A dubhairt thu, nach b' urra' na Papanaich riamh dhearbha, gur b' é an Papa fui'-cheimnighe Pheadair; an d' tainig iad gearird ann sa chuis so a cho-dughadh?*

F. Thainig iad; na áite sin, 'ta cuid do na sgriobhaich Papanach ag aich-shean gu raibh Peadar riamh san Roimh; agus a deir Papa Pius II. 'n uair a bha é na phriomh-cheann, "Nach raibh ach beag meas "do eaglais na Roimh romh chomhairle Nice,"— Ni nach bitheadh mar sin, am biodh an t ughdarras ata am Papa'g agairt anois aige thaobh Pheadair. Ata e fior gu bheil beul-theagasg neo'-chinnteach aig na Papanaich, gu 'n d' eug Peadar na mhartireach ann san Roimh; ach ge do bhithidh a chuis da rireadh mar sin, ciod e ata e deanamh air an son? —Ata an argumaint ataid ag tarruing uaithe so, thaobh ughdarrais a Phapa bhi ag teachd o Pheadar, co neo'-chosmhail, as ge do tharladh do ard easpoig Shasgan, eug ann an sgeurachd airid, gun agradh ministeir na sgeurachd sin, gu 'm bunaidh ard riaghlachadh na h eaglais do ghna dhasan, is d' à luchd-ionad san áite sin, do bhrigh gu d' eug an t ard easpoig ann sin.

C. *Cionnas ata thu dearbha gur mearachdh bhi agradh, gu 'n do shocruigh' Dia na eaglais breitheamh neo'-thuiteamach ann cuisibh creidimh? Minich teagasg eaglais na Roimh air a cheann so cail-eigin n' as coi'lionta, agus ciod é 'ta iad ag ciallachadh le breitheamh neo'-mhearachdach?*

F. Ge 'ta so na puinc ro shonruighte leósan, gidheadh, ni bheil iad ag corda 'na measg fein m' an chuis, ata cuid le breitheamh neo'-thuiteamach, a' tuigsin a Phapa; cuid comhairle choitchinn leis an aóntuigh am Papa, agus cuid eile comhairle choitchinn, co dhiu a dh' aóntaigheas, no nach aóntaigh eisean leó

C. *Ciod*

C. *Ciod i a chunail ata agad an aghaidh an teagaisg so?*

F. Ata iomad ni gun teagamh a' teilgeil an teagaisg so bonn os ceann, mar'ta mearachdaibh ro mhór ann san do thuit móran do na Papaibh, agus ard chomhairlibh, eas-cordadh an giulan, agus neo'-aonsgeulachd an órduighean, aon Phapa ag diteadh ni le 'n d'aòntaigh an neach a bha air thoiseachair,aón chomhairle cuir cul ris na dh'òrduigh comhairl' eile. —Ris na labhair me cheana thaobh na 'n Papaibh agus comhairlaibh, cuireadh mi na nithe a leanas o sheanachas air a dheadh bharrantach'. Bha Papa Eoin III. air agairt air son bhi ag aich'shean neo'-bháśmhorachd an anama le comhairle Chostance, bha Papa Gregory XII. agus Benedict XIII. air an cur a thaoibh air son eiriceachd, le comhairle Phisa, bha Eugenius IV. mar an ceadna, air a chur as áite le comhairle Bhasil, agus fada roimh sin, chur Papa Liberius a lamh re bar'ail nan Arianach ann comhairle Syrmium. Ata an sgriobhadair Papanach Genebrard ann labhairt air an 9. agus 10. linn, ag radh, " Gu raibh na Papaibh 'na 'n cul-sheamhnachain, " agus cha b' ann nan abstoileach." Agus ata Baronius an ti ata g' am mór chliuach', ag aid'icheadh, " Nach raibh ionnta ach torathaire granda, " a thilgeadh amach as an dreachd, agus gun raibh " anRoimh air a riaghluchadh le striopachaibh laidir " salach, leis an raibh easpoigeachda' air an atharrach', agus easpoigean air an deanamh." Dh' fheadain iomad eisempleir a thabhairt, air ain-eolas, co-mhaith is air aingidheachd, agus eiriceachd na 'm Papaibh. Nuair a ghrios na Jesuitich air Innocent X. breith a thabhairt mu sgriobhaibh Jansenius, dh'aid'ich é gu soilleir nach do thuig é na nithe sin, oir ars' eisean, " 'S fear lagha mise, agus cha diadhaire."

C. *C' uine, agus co, leis an do lui'-easaiche an t ard uachdranachd, so an toiseach air Papa na Roimh thar gach easpoig eile?*

F. Bha 'n t uaghdarras so air a thabhairt do Bhoniface

niface III. le Phocas ann ſan t ſeathadh linn, neach a mhurt an t Eimpere Mauretius, agus a chuir é fein ſuas gu h eacorach ann ſan eimpeirachd; do bhrigh gu 'n do chliuach Boniface am murtadh ſin.

C. *Am bheil rioſun air bith eile agad' na aghaidh ſo?*

F. An òrduighe Dia brietheamh neo'-thuiteamach, chum 'ſ gu d' thigeadh gach Crioſtuidh ga ionuſuidh, dh' innſeadh na ſcrioptuireadh naomh dhuinne, c'ait' am fuidhemid ĕ; ach is co fhada 'ta na ſcrioptuiribh naomh o leithid ſo do bhreitheamh a nochda dhuinn, as gu bheil iad ag iarruidh air gach Crioſtuidh bhi ag rannſuchadh, agus bhi toirt breith air a ſhon fein, mar dhearbh ſinn cheana.

C. *Nach 'eil na Papanaich ag deanamh feim do* Mhat. xviii. 15,—— 18. *mar dhearbha air neo'-thuiteamachd an eaglais ſin?*

F. Ata iad; agus is leóir ra thoirt fanear, nach 'eil ar Slanui'-fhear a labhairt mu chuiſibh creidimh, ach a thaobh oilbheum diomhair; agus ann 'ſna cuiſibh ſin, cha 'n 'eil eaglais na Roimh a' cuir roimpe bhi neo'-mhearachdach.

C. *Nach 'eil eaglais na Roimh, a' cuir cul ris an litir chum nan Eabhrui'each, agus ag radh, nach raibh i air a meas mar chuid do 'n ſcrioptur ann am Jerom, a bha lathair* 400 *bliadhn' ann diaidh Chrioſt?*

F. Ata. Agus ata e ag leanntuin, gu raibh eaglais na Roimh ann am mearachd ceithear cheud bliadhna, no gu 'm bheil í am mearachd riamh o 'n am ſin.

C. *Nach 'eil na Papanaich ag amharc air comhairle Trent mar chomhairle choitchinn, agus nach 'eil na nithe air an do reatuigh i air an gabhail leo', mar fhirinne ſheaſmhach?*

F. Ata. Ach cha 'n 'eil coir cheart air bith ag a chomhairle ſin, ainm comhairle choitchinn a ghabhail dhi fein, do bhri' gu raibh i air a deanamh ſuas air a chuid bu mhó, do na h Eidiltich a bha air am beathacha' le cuirt na Roimh; agus is co

fhada

fhada a bha iad o bhi saór ann an riosunacha, as gu d' rinn cuirt na Roimh i fein' na maighistir air an conspoid, air achd is nach rachadh ni air bith a chónsuchadh, ach na chuireadh targraidheoir * a Phapa fa 'n comhair. Agus cha 'n 'eil duine co' thromach air bith, a leughas an reachdaibh, mar sgriobhadh le Athair Pol, ag Priomh-cheann Pallovicine iad, nach fhaic gu soilleir, ann àite bhi air an sdiura' leis an Spiorad Naomh, agus a lathaireachd a bhi aca, gu d' rinn cuirt na Roimh le mile innleachd, bribinn, duaisibh, agus bagraibh, an coi'thional sin a sdiuradh mar a b' aill lé.

C. *Nach 'eil an riosun ata na Papanaich ag tabhairt air son neo'-thaiteamachd eaglais na Roimh, ag tarruing chum an creidimh Criostuidh a thilgeadh bonn o 's ceann?*

F. Ata; oir atáid a' riosunacha gu bheil e feumail gu 'm bithidh an eaglais neo'-thuiteamach, thaobh gu raibh an eaglais Iudhaich mar sin. 'Noise, ma bha neo'-mhearachd air a shuidheacha' ann san eaglais Iudhaich, mar ata eaglais na Roimh a' consuchadh, b' eigin gu raibh so air a shuidheacha (mar a deir iad cuideachd) ann san ard shagairt agus a chuirt; ach mu bha iadsan neo'-thuiteamach, bha ar Slanui'-fhear air a dhiteadh le co'-throm le guth an ard shagairt, agus a chomhairle.

C. *Ata thu ag radh gu 'm bheil teagasg na h áifrinn an aghaidh nan scrioptuire; thaobh ann sin gu bheil iobairt, air a toirt suas do ghna air son peacaidh nam beó, agus na marbh. Ciod e ata agat r' a radh na aghaidh so?*

F. Ata iomad àite do 'n scrioptnr naomh, Eabh. ix. 25, 26. " Ni bheil Criost 'ga iobradh fein gu " minic, oir mar sin b' fheumail è dh' fhulang gu minic o thoiseach an t saoghail, ach a noise dh' fhoillsicheadh é aon uair an deireadh an t saoghail, chum peacadh chur air cul, trid é fein iobradh." Agus airis, " As eagmhuis dortadh fola ni bheil maitheanas peacaidh," Eabh. ix: 22. Ata è air innseadh

* Teacdoire.

ſeadh dhuinn mar an ceadna, Eabh. x. 14. "Oir le "aon-iobairt rinn é choidhch foirfe iadſan ata air "an naomhacha."

C. *Am bheil coir air bith aig' teagaſg na h áifrinn air aoſmhorachd * agairt ?*

F. Cha 'n 'eil. Is beag nach 'eil e co an-moch re comhairle Trent. Cho b' aithne do aithreacha na h eaglais a leithid ſo do theagaſg. Ata Juſtin Martyr, ag radh, "Gur iad urnuighibh agus bui'eachais deadh dhaoine, na h iobairtaibh amhain ata taitneach do Dhia †." Ata Origin ag radh, "Is iad ar 'n altaire rún gach duine ionruic ‡." Agus ata Lactantius a' labhairt mu iobairte, ag radh, "Is i an iobairt ata "taitneach do Dhia, buidheachas, agus laoidh, is "beannacha' amhain iobairt ſin." Ata Cyprian ag radh, "Thug Crioſt é fein ſuas do Dhia mar "iobairt, agus dh' àithn' é an comunacha bhi air "a chumail ſuas mar chuimhneachan ar fein." Agus ata Athanaſius ag labhairt ann ſna briathraibh ſin, "Ata iobairt, ar Slanui'-fhear aón uair air "tabhairt a' deanamh gach aon ni iomlan, agus a' "ſantuin daingean gach am."

C. *Ciod e 'ta thu tarruing o na briathraibh ſin ?*

F. O nach 'eil dortadh fola ann ſan áifrinn, agus o nach 'eil ar Slanui'-fhear ag fulang ath-bhuailt', uime ſin, ni bheil iobairt, no maitheanas peacaidh ann ſan àifrinn.

C. *A dubhairt thu, gur mearachd bhi ag radh, gu bheil anamaibh nan creidmhich ann diaidh na beatha ſo, dol do ionad ris an deir na Papanaich Purgudoireachd, chum bhi air an glanadh o 'n uile pheacaidh, m' an d' theid iad do rioghachd neamh ; creud na rioſunaibh leis am bheil thu a tilgeadh na bar'ail ſo bonn os ceann ?*

F. Ata ſinn a' leugha ſan ſcrioptur, "Gum bheil "fuil Ioſa Crioſt a' glanadh o gach uile pheacadh," 1 Eoin i. 7. Uime ſin, ni bheil feum againn' air ionad glanaidh air bith eile ; mar ſo, 'ta bar'ail Pur-

goidearachd,

* Arſantachd. † Epiſt. 28. ‡ Origen contra Celſum,

goidearachd, na h eacoir ſhoilleir air dioladhChrioſt mar ata i cialluchadh nach raibh ſin leór fhoghainteach.

C. *Nach 'eil cuid do dhaoinibh foghlumta eaglais na Roimh ag aid'ichedh, nach 'eil bunachar air bith ſan ſcrioptnir air ſon teagaſg na Purgoidearachd?*

F. Ataid. "Leugh me (deir Papa Gelaſius) air "an laimh dheas, agus air an laimh chli, ach cha'n aithne dhamh treas áite." Agus deir Priomh-cheann Fiſher, Eaſpoig Rocheſter, "Ni bheil ach beag "luadh air purgoidearachd a' meaſg nan ſinſireadh.

C. *Nach do thoiſeach Papa Gregory ann toiſeach na ſeathadh linn, air miſneach a thoirt do theagaſg na purgoidearachd?*

F. Thoiſeach; ach cha do labhair iad air mar ni cinnteach gu 'n uig bliadhna ar Tighearna 1140, agus rinneadh puinc creidimh dheth le comhairle Florence, mu thiomchioll 300 bliadhna roimhe ſo, agus na dhiaidh ſin, le comhairle Trent.

C. *Ata eaglais na Roimh ag radh, gur h i fein amhain an fhior eaglais, agus nach fhead neach air bith, bhith air a theaſairgin, a ſgaras è fein uaipe; cionnas ata mearachd an teagaiſg ſo ſoilleir?*

F. Ata ſo ſoilleir o chomharthaidh airid fior eaglais, eadhon, bhi ag teagaſg nithe do reir focail De, agus le bhi cur cul ris gach teagaſg ata 'na aghaidh ſin: 'Noiſe, nochd ſinn cheana le iomad eiſempleir, gu bheil teagaſgaibh eaglais na Roimh eaſaontach do na ſcrioptuireadh naomh, agus gu direach nan aghaidh; uime ſin, cha 'n fhead e bhi gur h ì an fhior eaglais, ach is eigin gur eaglais ro thruaillidh ì.

C. *Am bheil eaglais na Roimh da rireadh ag teagaſg, nach fhead neach air bith bhi air a theaſargin, naeh 'eil d' a co-chomunn ſa, agus nach 'eil a' creidſin mar 'ta iſe ag creidſin?*

F. Ata comhairle Trent a' daingneacha an teagaiſg ſin, agus ata gach Papanach ag aontuchadh le

aiſgibh comhairle Trent mar phuingibh credimh; agus ata creid Phapa Pius IV. a' labhairt air na puingibh a dhaingniche le comhairle Trent, ag radh riu, " Am fior chreidimh Coitchinn as eagmhus nach fhead duin' air bith bhi air a theurnadh.

C. *Nach 'eil a' Phapanachd uime ſin, na creidimh ro mhi-ſheirc'eil?*

F. Ata. Agus ata e r' a thoirt fanear oſbar, gu 'n do chuir comhairle Trent ſuas da phuing dheug creideamh, nach cualas riamh iomradh orra ann aon chreid feadh an t ſaoghail.

C. *Nach raibh an teagaſg Papanach mu ſheachd ſacramainte ann ain fhios do 'n eaglais o ſhean?*

F. Ni an cualas riamh iomradh air teagaſg ſeachd ſacramainte ann ſan eaglais Chrioſtuidh, re ceithir no cuig ceud bliadhn' ann diaidh Chrioſt.

Ata ſean aithreacha na h eaglais a' luadh amhain air dias, *eadhon*, baiſteadh, agus ſuipeir an Tighearna. Ata Juſtin Martyr, ann deireadh 'a dhara dion-leith-ſgeul ag aithris air dias amhain. Ata Chry-ſoſtum *, Cyril †, Theophilact, Ambroſe, Auſtin ‡, agus Damaſcean, ag ſgriobhadh, gu raibh an t uiſge, agus an fhuil a thanig amach a taobh ar Slanui'-fhear, ag ciallachadh ſacramainte na h eaglais, *eadhon*, an t uiſge am baiſteadh, agus an fhuil ſuipeir an Tighearna. Ata iomad ſgriobhach Papanach ag aich-ſheun teagaſg nan ſeachd ſacramainte. Ata Hugó de S. Victore ag aich-ſheun gur ſacramaint ola bàis. Ata Halcot ag radh, nach aon ſacram-aint co'-dhaingneach. Ata Priomh-cheann Beſſa-rion ag aidmheil da ſhacramaint amhain, baiſteadh, agus ſuipeir an Tighearna. Ata an Cleireach Pa-normitan ag radh, " Nach d' órduigh Crioſt peanas " fhulang mar ſhacramaint." Ata póſadh, agus órdugha' gu deimhin nan gniomhartha greadhnach, ach ni bheil cuid air bith ionnta, do na nithe d' am

bheil

* Chryſoſt. in Jo. Hom. 87. † Cyril in Jo. l. 12.
‡ Aug. in Tr. 9.

bhell ſacramainte air an deanamh ſuas. B' i comhairle Florence, ann ſa bhliadhna 1438. a cheud chomhairle a ſhuidheich air áireamh ſeachd ſacramainte.

C. *Mar bharantas air teagaſg ola báis, nach 'eil na Papanaich ag deanamh feum, do litir* Sheumais v. 14, 16?

F. Ata iad ; ach ata e ſoilleir, gu bheil an t áite ſin ag labhairt, thaobh gibhte miorbhuileach ſlanugha eaſlantibh, a lui'ſeacha air na h abſtoilibh, agus cuid eile ann ſa cheud linn do 'n Chrioſtui'eachd, nithi a ſguir o cheann fhada. Do bhi urnuigh air ſon ſlanugha' an duine eaſlaint, do ghna ann co'-chuideachd úngadh le h óla an gniomh crábhach air am bheil an t abſtol Seumas ag aithris ; ach ni bheil eaglais na Roimh a' gnathacha' urnuigh air bith ann am bhi tabhairt ola báls.

C. *Nach 'eil comhairle Chonſtance, a chruinnigh ann am bliadhna ar Tighearna* 1415. *a' mineachd' agus a cur amach, gu bheil rún an ti a bhios a' friotheala nan ſacramainte priomh fheumail chum an eifeachd ?*

F. Ata.

C. *Ciod iad na nithe ata leantuin air an teagaſg ſo ?*

F. Ata e ſrutha o 'n teagaſg ſo, gu 'm fead ſagairt aingidh le a dhroch rún ann am fritheala eifeachd nan ſacramainte, a bhacadh, ge do bhios deagh rùn diadhaidh maille re ull'ucha', ann ſan dream d' am frithealar iad ; agus gu 'm bi congnamh gráſa De, air a chumail air ais uaith ſan ann gabhail nan ſacramainte, ma 's ail leis an t ſagairt gu 'm bi iad gun eifeachd. Nach mór a mhi-rioſunt ſo !

C. *C' uin' a bha aid'iche uaignigh air a chur mar fhiachacha le eaglais na Roimh mar ni feumail chum ſlainte ?*

F. Cha raibh roimh chomhairle Lateran ann ſa bhliana na 1215.

C. *Nach 'eil teagaſg nam Papanach thaobh priomh-fheum aid'ichidh diomhair ann aghaidh nan ſcriopture ?*

F. Ata. Faic Iſa. lv. 7 Gniomh. ii. 38. agus iii. 19.

19. agus xvi. 30, 31. Rom. x. 3.

C. *'N uair ata na ſean aithreacha ag labhairt air aidmheil, nach 'eil iad toſtach mu aid'-icheadh diomhair, mar ata é air a theagaſg le eaglais na Roimh ?*

F. Ata. Faic ſgriobhain Origin, Chryſoſtom, Auguſtin, &c.

C. *Nach 'eil cuid do na Papanaich fhoghlomta' a' gabhail o 's laimh, nach raibh aid'-icheadh diomhair air órdugha' le Crioſt, agus nach 'eil barantas o Dhia air a ſhon ?*

F. Ata; gu ſonruighte am Priomh-cheann Cajeton, air Eoin xx. Scotus in Sent. 4. Diſt. 17. q. 1. Bell. de Penit. l. 1. ch. 4.

C. *Nach 'eil aid'icheadh diomhair na inneal ro chuntartach ann ſealbh eaglais na Roimh ?*

F. Is deimhin ſin.

C. *Nach 'eil an teagaſg Papanach 'ta toirmeaſg póſaidh do 'n chleir, an aghaidh nan ſcrioptuir ?*

F. Ata. 1 Tim. iii. 2, 12. Lev. xxi. 13. Heb. xiii. 4. 1 Cor. vii. 2, 9.

C. *Nach 'eil Ambroſe air* 2 Cor. xi. *ag radh, gu raibh na h abſtolaibh poſtadh uil' ach Eoin amhain ?*

F. Ata è.

C. *Nach raibh Tertullian agus Hilary póſtadh, agus nach 'eil Chryſoſtom, Ambroſe, Epiphanius, Theodoret, Theophilact, agus cach eile do na h aithreacha, ag radh, gu bheil póſadh laghail do 'n chleir ?*

F. Ata. Faic an ſgriobhuiean.

C. *C' uin' a bha an teagaſg Papanach, ata deanamh póſadh na cleir peacach, agus ata toirmeaſg póſaidh dhoibh air a dhaingneacha ?*

F. Chuaidh dhaingneachadh air thus le Papa Gregory VII. m' an bhliadhna' 1074. agus ata Bellarmine ann labhairt air an am ſin, ag radh, "Gun do chul-ſleamhnuigh eaſpoigibh na Roimh o dhiadhachd nan aithreachaibh."

CRIOCH nan CEISTEAN.

CREID PHAPA PIUS IV. 1560.

I. CREIDEAM ann aon Dia, an t Athair Uil'chumhachdach, Cruthai'fhear neamh agus na talmhain, agus gach aon ni faicſionnach, agus neo'-fhaicſionnach.

II. Agus ann aon Tighearna, Joſa Crioſt, aon ghin Mhic Dhe, air a ghintin o 'n Athair o uile bhio'bhuantachd; Dia do Dhia, Solus do Sholus, am fior Dhia do 'n fhior Dhia, air a ghineamhuin, agus cha 'n ann air a chruthacha' do aon bhrigh, no ſubſtaint ris an Athair, leis an d' rinneadh gach uile nithe.

III. Neach air ar ſoinne daoine, agus chum ar ſabhala, a thainig anuas o neamh, agus a rinneadh na dhuine leis an Spiorad Naomh do 'n Oighe Muire, agus a bha na dhuine.

IV. Agus do cheuſadh mar an ceadna air ar ſoinne, faoi Phontius Pilate, a dh' fhuiling, agus a dh' adhlaca'.

V. Agus a dh' eirigh airis air an treas la do reir na ſcriopture.

VI Agus a chuaidh ſuas air neamh, agus ata na ſhuidhe air deas laimh an Athair.

VII. Agus thig e ris ann gloir, a thoirt breith air bheoaibh, agus air mharbhaibh, agus cha d' tig crioch air a rioghachd.

VIII. Agus ata mi a' creidſin ann ſan Spiorad Naomh, Tighearna agus ughdar beatha, ata teachd o 'n Athair, agus o 'n Mhac le cheile, d' an dlighear adhradh agus gloir, an ti a labhair leis na faidhibh.

IX. Ata mi creidſin aon eaglais Choitchinn, agus Abſtolach.

X. Ata mi g' aidmheil aon bhaiſteadh air ſon logha cionta.

XI. Ata mi ag amharc air ſon aiſeirigh na 'm marbh.

XII. Agus beatha an t ſaoghail re teachd. *Amen.*

XIII Ata mi gu daingean ag aontuchadh, agus a gabhail, re beul-theagaſg abſtolach agus eaglaiſeach, agus gach uile ghnathacha' agus riaghailteadh na h eaglais cheadna.

XIV. Ata mi ag aontuchadh leis na Scriopture Naomha, ann ſa cheart ſeagh ann ſam bheil a mhathair eaglais naomh a' deanamh, d' am buin breith a thabhairt air am fior ſheagh, agus a mineacha', agus minicheam iad do reir aontuchadh aonſgeulach nan aithreachaibh.

XV. Ata mi 'g aidmheil agus a' creidſin gu 'm bheil ſeachd ſacramainte do 'n nuadh lagh ann, gu fior agus gu direach air an gairm mar ſin, air an ordughadh le 'r Tighearn' Joſa Crioſt, agus feumail chum ſlainte chinnigh dhaoine, ge nach 'eil iad uile feumail do gach aon neach, eadhon, baiſteadh, co'-dhaingneacha' ſuipeir an Tighearna, peanas, fhulang,

ola bais, ordugh, agus posadh, agus gu bheil iad ag aithgrais; agus dhiubh sin nach fhead baisteadh, co'-dhaingneacha' agus ordugh, bhi air an tabhairt ath'-bhuailt' as eagmhus naomh-ghaoid. Ataim mar an ceadna, a' gabhail agus ag aontuchadh, leis gach riaghailt ris an do ghabh, agus an d' aontaigh an eaglais Choitchinn ann am fritheoladh solaimte nan sacramainte sin.

XVI. Ata mi a' gabhail, agus agus ag aontuchadh, leis gach ni air an do reitigh comhairle naomh Trent, thaobh peacadh gin, agus firineacha'.

XVII. Ata mi 'g 'aidmheil mar an ceadna, gu bheil gu fior agus da rireadh iobairt reitich air son nam beo agus nam marbh air a h oifrealadh do Dhia ann san aifrinn; agus gu bheil corp agus fuil Iosa Criost ar Tighearna, maille r' a anam agus r' a dhiadhachd, gu fior agus da rireadh le 'n uile thabhachd ann an sacramaint naomh na suipeir, agus gu bheil lan atharrach' air uile bhrigh an arain gu corp Chriost, agus air uile bhrigh an fhiona g' a fhuil sin, agus ris an atharruch' so, deir an eaglais Choitchinn TRANSUBSTANTIATION*.

XVIII. Ata mi 'g aidmheil gu bheil Criost gu h iomlan, agus fior shacramaint air an gabhail fuidh aon ghne amhain.

XIX. Ata mi creidsin mar an ceadna, gu daingean, gu bheil Purgoidearachd, no ionad glanaidh ann; agus gu 'm bheil na h anamaibh ata air an comail nam priosuinich ann sin, ag faghail furtachd trid cuideachadh nan ionracain.

XX. Ata mi creidsin mar an ceadna, gu bheil adhradh, agus urnuigh r' an tabhairt do na naoimh ata rioghacha maille re Criost; agus gu bheil iadsan re urnuighean air ar soinne, agus gur coir mor mheas a bhi d' am fuighleach †.

XXI. Ata mi gu ro'-dhaingean, ag radh, gu 'm bu choir iomhaighin Chriost, agus na Oighe Bheannuighte, agus iomhaighin naoimh eile a bhi aguinn, agus an coimhead, agus gu bheil onoir, agus meas dligheach r' an tabhairt dhoibh.

XXII. Ata mi ag dimhineach gu 'n d' fhag Criost cumhachd deagh-ghean, no cairde ann san eaglais, agus gu bheil bhi 'g an gnathacha' ro chosta'ch do 'n t sluagh Chriostuidh.

XXIII. Ata mi 'g aidmhell, gur h i eaglais naomh, Choitchinn agus abstolach na Roimh, mathair, agus bain tighearna gach uil' eaglais; agus ata mi gealltain, agus a' mionnachadh umhlachd do easpoig na Roimh, fa'-cheimnighe 'n Abstoil Pheadair, Prionsa nan Abstol, agus fear ionaid Iosa Criost.

XXIV. Ata mi gu 'n teagamh a' gabhail, agus ag aidmheil, gach aon ni eile, a thugadh, a reitigh, agus a chuir-eadh

* Brigh'-atharrach. † Reliques.

eadh an ceill leis na comhairle, agus an naomh lagh leadh an t ſaoghail, agus gu ſonruighte le ſeanadh naomh Thrent; agus gach uile nithe ata na aghaidh ſin, agus gach eiriceachdacha, a dhiteadh, a dhiultadh, agus a mhallaighe leis an eaglais, Ataim mar an ceadna, a' diteadh, a' diultadh, agus a' malluchadh.

Sgriobhadh an CREID ſo ſan Roimh, ann bliadhna ar Tighearna 1560. ann ſa chuigeadh bliadhna do Phapachd Phius, agus ata gach neach a ghabhas oifig naomh na cleire air fein, ceangailt' le mionna, cha 'n e mhain a chreidſin, ach a ſheaſamh, agus a dhion, agus a theagaſg do 'n treud a chuireadh air a churam, agus ſin fuidh dhiom an De Uile-chumhachdaich, agus nan abſtol naomh Peadar, agus Pol. Ata cheud da phuing dheug do 'n Chreid ſo, do reir na Crioſtui'eachd o ſhean. Agus is teagaſg Papanach a' chuid eile dhuibh.

Ata na puince, agus na briathraibh a leanas air an cruinneachadh a 's lagh na Cleire le Ard Eaſpoig Cranmer, a nochda' an fheum a bha air aith-leaſugha.

Ni 'm feadar breith a thabhairt air eaſpoig na Roimh le neach air bith, ach le Dia amhain; agus ge nach biodh meas air bith aige do ſhlaint' anma fein, no do ſhlaint' anma duin' air bith eile, ach ge do thairneas e ſluagh gu 'n aireamh nan cruachaibh ſios do iofrionn maille ris fein; gidheadh cha 'n fhead duine beo air thalamh a chronacha', oir a mhead as a deirir Dia ris, cha 'n fhead duine breith a thoirt air, oir cha 'n fhead Dia teachd fuigh bhreitheanas duine.

Feadaidh eaſpoig na Roimh, iochdranaibh fhuaſgladh o 'm mionnan dilſeachd; agus feudaidh e carn eaglais a chur air impearaibh, agus air prionnſaibh, an cur ſios as an dreachd, agus an iochdranaibh fhuaſgladh o 'm mionnan, agus o 'n umhlachd dhoibh, agus mar ſo an co'-eigneachadh chum ceannairc nan aghaidh.

Cho bu choir do righribh, no do phrionnſaibh, eaſpoigean a chur nan ſuidhe 'n taobh ſhios diubh, ach eirigh ſuas gu h urramach fa 'n comhair, agus aite ſuidhe onorach laimh riu a thabhairt dhoibh.

Bu choir gach uile chuis ſpioradail, no aimſireil a' chriochnacha, agus a reiteacha' le breith na cleire.

Cho bu choir do bhreitheamh air bith ſiadhnais aon eaſpoig a dhiultadh ge nach be ach a h aon ann.

Cho choir muintir an t ſaoghail a bhi 'n am breitheamh air a chleir, ni mo a dh' fheadas iad an co'-eigneacha', a dhioladh am ſiachaibh dligheach ach 's iad na h eaſpoigibh a-

mhain

mhain as eigin bhi 'n am breithibh orra.

Buinidh e do easpoig na Roimh gach uil' ardugha inmhe spioradail a thabhairt.

Cha 'n fhead aon neach a bhitheas re fior aithreachas maitheanas peacaidh fhagail, ach trid athchuinge ris na sagairtibh.

Ata sinn a' faghail maitheanas peacaidh le bhi toirt aire do fhleadhaibh, agus do thuirisibh airid ann san mheannmghair *, agus amaibh suight' eile, le fearta maitheanasa eospoig na Roimh.

Feadaidh easpoig na Roimh neamh fhosgladh, agus a dhruideadh air daoinibh.

Cha 'n fheadar ni air bith a dheanamh an aghaidh na ti a thogbhas a chuis chum na Roimh.

Cha 'n fhear murtaidh an ti a mharbhas duine ata fuidh charn eaglais.

Ni bheil eifeachd, no treise air bith ann an reachd prionsaidh, ma taid an aghaidh reachd agus ordughean easpoig na Roimh.

Ann so ata leantuin briathra a ghnathaigh Tetzel, agus a chompanachaidh, ann bhi mineacha' an tairbh ata ann caird', no comas fhaghail, agus am feum ata air an ceannach beagan roimh an aithleasacha.

" Mu cheannaicheas duine air bhi litirche comais, feadaidh anam clos suaimhneach a ghabhil, thaoibh a slainte. Na h anamaibh ata air an comail am Purgoidearachd, air son am bheil 'an comas so air a cheannach chum an saorsa, co luadh as a ni an t airgiod fuaim ann sa chiste, ata iad air bail ag faghail fuasgladh as ionad na do 'ruinn sinn, agus a' dol suas chum neamh. Gu 'm bheil eifeachd cairde, no litriche comais, co mhor, ge do bhitheadh neach ciontach, ann sa pheacadh as ro'-ghraineileadh, eadhoin, eigneachadh a' dheanamh air mathair Dhe (ni nach 'eil comasach) gidheadh, gu 'm bitheadh e air a logha, agus air a thoirt air falbh leo, agus an duine air a shaora o pheanas agus o chionta. Air son tastan feadaidh thu anam t athair a shaoradh a Purgoidearachd.

Ata iad sin, agus iomad briathra fiathuigh eile, air an roghnacha 'mach a sgriobhui'ean Luther le Chemnitius, ann a Examen. Consilii Tridentini, apud Herm. Vander Hardt. Hist. Liter. Reform. pars 4. taobh duileag 6.

Eis-

* Jubilee.

Eisempleiribh air AIN-IOCHD *na* PAPANACHD.

DO bi a Phapanachd ann sgach linn, *Mathair Grainealachda na Talmhain.* Do bhi moran do na Papaibh nan torathairibh co'-airighte air sporsa, uail-mhianucha, neo'-dhilseachd, ain tighearnas, ain-iochd, neo'-dhiadhachd, agus gach gne aingidheachd. Agus do leann na Priomh-chinn, na h ard easpoigeadh, na h easpoigeadh, gu fuilbheir an eisempleir ua'-bhasach a chuireadh rompa le 'n uachdranaibh spioradail, ann 's gach lochd ro'fhuathach. Thug a chuid mhor do 'n chleir a b' isle 'n am measg iad fein suas gu h ain-eolas, traitearachd, agus droch gniomharatha; ag eabra' ann striopachas, sodomachd, fein-thruailleadh, &c. Ach cha 'n e so an t iomlan; do bhi siad ciontach ann sna h ain-iochdaibh a b' oilteileadh, ann san all-mharachd bu bhruideala, gach am a fhuair iad lamh an uachdar. Mar fhia'nais murtadh eidear le cheud, agus tri fichead million Protestanach, gun bhrosduchadh air bith ann Germany, Polland, Spain, Asia an Iar, Africa, Innseadh na h ard an Ear, agus America, fuidh sgaile bhi a craobh sgaoileadh an t soisgeul, no chum ait'adhlaic Josa Chriost a chosnadh as laimh na mi-chreidmhich; an traitearach agus am murtadh bruideal, chum cur as do mhiltibh do na Waldenses, agus dreama Aithleasuight eile as an Fhraing, Bohemia, Hungary, Transilvania, Lithuania, agus a Poland; mar an ceadna o Austria, am Palatinate air an Rhine, Saltsburgh, agus ionada eile ann Germany; geur leanmhuin ath-bhuailt am Piedmont, Savoy, agus an Fhraing; am murtadh iofrionnach air Protestanaich san Fhraing, agus Eirinn*. An oirpe ann-dana, a thugadh air Righ SEUMAS I. Shasgain agus a mhordhaill, chum an seudadh suas le fudar ann san aithir; na geur leanmhuine ath-bhuailt air Protestanaich (do gach ainm) ann BRITAIN, fuidh rioghach prionsaidh Papanach, no iad san a bha tairgse pilleadh

*Am Paris air la Bhartholoime, ann sa bhliadhna 1572, ann am marbh na h oidhche; agus gaoirid na dhiaidh ann ionadaibh eile 's an Fhraing, do bhi 25 mile (do reir cunntais Mhezeray 30 mile, do reir cunntais Thuanus da sgriobhadair Phapanach,) gu h all marach air am murtadh: Agus do bhi iomad ceud do na Flaithibh, agus do uaislibh na rioghachd a chuaidh chuireadh chum posadh Riogh Navarre 'n am measg, ris an do ghabh a chuirt gu failteach, agus leis gach coslas cairdeas; agus thug Papa Gregory XIII. buidheachas foillleasach do Dhia air son a chosgradh oilteil so. Agus ata S. Eoin Temple ag sgriobhadh gu 'n deachadh deich agus seachd fichead mile Phrotestanach a chosgradh ann Eirinn, gun bhrosducha air bith ann san bhliadhn' 1641, ann uine da mhios.

pilleadh air an ais chum eaglais na Roimh, agus faidheoidh, bhi cuir fios prionfaidh, rioghraidh, agus impeirean o 'n ughdarras le reachda Papail, leis an raibh an riochdaibh air an cuir faoi mhallucha', no faoi thoirmeafg, agus an iochdranaibh air am brofdugha chum ceannairc nan aghaidh, no chum am murtadh, agus aithn' aig prionfaidh eile am fearan a' ghlacadh, faoi phaineachas tuiteam fuidh fheirg an De Uile-chumhachdaich, agus faoi'dhiom nan abftolaibh naomh Peadar agus Pol.-----

Ata an doigh ifrionnach, leis am bheil Papanaich a cur an ain-iochda oilteil ann gniomh air Protestanaich na uamhunn do nadura dhaoine.

Ann an cur gu bas leis a Chuirt Rannfughaidh an diaidh ann neach ris an abair iad eiriceach, a thoirt fuas do 'n diabhuill agus d' a ainglibh gu folaimte, a'. e air a lofgadh gu bas, am builfgean dearcadh le aoibhneas, agus ard chliu na ceart droinge a dh' amhairce air bas, a chiontaich bu mho, le truas. Cha 'n 'eil neach air bith aig' am bheil co mhothughadh duine, a dh' fheadas a leughadh gun oilt' agus ua'mhunn an cunntas ata air ain-iochd nam Papanach ann Piedmont, an Fhraing, Eirinn agus ionada eile. Do bhi cuid air am fionna beo, cuid eile air am beo adhlac le 'n cinn os ceann na talmhain: cuid eile a bha an frona, an ciochan, agus buill eile air an tarruing dhuibh le turcaifibh teine dearg, agus an eadan air an locar le gilbibh, do bhi cordaibh air an ceangal mu chinn droinge eile, agus iad air an teannadh le bataibh gus an d' tainig an fhuil amach air an fuilibh, air an cluaifibh, agus air an fronaibh, air uaireadh leumadh an fuilibh as an ceann. Do bhi beul agus ionada fofgailt eile cuid air an lionadh le fudar, agus ann fin teine ga chur ris; do bhi beulaibh cuid eile air an cumail fofgailte le fruillean agus uifge lobhta, fual, agus nithi falach eile air an dorta' fios nan amhuigh. Do bhi mnai air am fofgladh fuas, agus an fin air an roafda air ftoba iaruin, agus an fin an ciochan 'ga 'n ith mar nithe foghail: do bhi moran dhiubh a bha torruch air an fgoltadh fuas chum f gu tuiteadh na leanaibh amach, mar chobhartach do mhadraidh agus do mhucaibh. Do bhi bain-tighearnaibh, agus mnai uafal, oighe maifeach, agus caileana og air an eigneacha' gu foilleafach ann lathair am feara poftadh, agus am parantaibh; agus do bhi cuid dhiubh airis air an giulan mar bhuill fanoid le ftuib air an fathadh fuas rompa. Naoidheana gu h aith-neafach air an tarruing as a cheile, no air an tilgeadh thar creaga ard; agus moran dhiubh air an cumail fuas air roinnibh cloidheamh agus fleadhan, gus an deug iad le fpairn: do bhi moran air an glacadh air an failtibh, agus air am bualadh gu bas air crannaibh agus air clochaibh. Do bhi moran air an lofgadh

a

a dheanamh ſugraidh gus an do bhruchd a' mionach amach, no air an tuthchadh gu bas le teine mall, ann an uaimhibh. Chuaidh caolain cuid a cheangal re craobhan, agus do bhi iad an ſin air an ſgiurſadh ma 'n cuairt gus an tarneagh gu h iomlan amach iad; do bhi an croidh air a thabhairt as dream eile, is iad 'g an cagnamh le 'n fiaclaibh. Do bhi cuid air an ſeideadh le builg, gus an raibh iad ullamh chum ſgaineadh as a cheile, do bhi pineacha air an ſathadh gu tiugh an ann cuid eile o mhullach gu bonn; an t am bha dream eile air an roaſda le teine foadair no ann amhuinn theanteadh. Do bhi clann air an co-eigneacha' chum am parantaibh gradhach a mhurtadh, no parantaibh chum an caomh chlann a bhathadh no chum an ſgornach a ghearradh. Do bhi fir-phoſtadh air an co eigneacha chum lann a ſhathadh nam mnai gradhach, agus mnai chum am fir-poſtadh caomh a chrochadh, agus ann ſin air a murtadh gu h ain-iochd-mhor iad fein.

Ann ſgach ain-iochd ua-bhaſach agus murt' all-mharach dhiubh ſin, a ghnathaighe air droing Aithleaſaighte, cho roibh na mnai Papanach dada gaorid do na feara; oir ann ſa choſcradh an Eirinn, do mharbh aon diubh ſeachdnar fear agns mnai ann aon mhaidin, agus do mharbh aon eile dhiubh cuig is da fhichead bean le a laimh fein. Agus 'n uair a ghear na h iofrionnaich neo'-dhiadhaidh ſin nam bloideamh as a cheile agus a loiſg iad moran Bhiobuil Proteſtanach, dubhairt iad "Gur b' e Tein' Iofrionn a bha ann." Cha 'n eil' ſinn a' labhairt air diabhla, ach air PAPANAICH !

C R I O C H.

CARDE, NO COMAS a dh' aontaigh PAPA CLEMENT V. do EOIN, agus JOAN, RIGH agus BAIN RIOGHAIN na FRAINGE, agus d' an FUI-CHEIMNIGHIDH gu brath.

CLEMENT Easboig, seirbhiseach, do sheirbhiseiche Dhe, d' ar mic agus ar inghin ro chaomh ann Criost, an roi-oirdheirc Eoin, agus Joan Riogh, agus Bain-rioghain na Frainge, failte, maille r' ar beannugha' abstolach: Ata sinne gu toilleach ag aontachadh le' r 'n iartus sa, agus gu sonruighte, ann sna nithe sin ata sibhse 'g iarruidh gu diadhaidh, gu 'n deonaiche Dia dhuibh sith agus suaimhneas. 'S ann uaithe so, ata sinne ullamh a fhreagradh ar 'n iartuis umhal, agus le 'r 'n ughdarras abstolach, ata sinne leis an Litir so, ag aontuchadh lan chomas gu brath na dhiaidh so, dhuibh se, agus d' ar fui'cheimnighibh a bhitheas ann san am nan righribh agus na 'n bain-righribh san Fhraing, agus do gach aon aguibh se, agus dhoibh san faileith: Gu 'm fead gach athair faoisaid * mu san do 'n chleir, no do 'n t sluagh a bhitheas e d' an dean sibh se, no iad san roghain, malairt a thabhairt ann f gach moid no gealladh a thug sibh cheanna, no bheir sibh se, no ar fui'cheimnighibh na dhiaidh so, (ann taobh mach do mhoide m' an Fhearan Naomh, no mu na h abstoil bheannuighte Peadar agus Pól, no mu gheannuigheachd amhain) agus mar an ceadna, gach mionna a thug sibh, no bheir sibh se, no iad san, ann f gach am re teachd, nach fheadar a' choimhead gu tarbhach, *gu 'm feadar am malairt*, le oibribh diadhaidh eile, mar chi eisean iomchuidh air son sith ar 'n anamaibh se, no an anamaibh sin. Bitheadh e uime sin, air gach doidh neo'-laghail do neach air thalamh atharrach' a dheanamh air a-so, no le dioras cur na aghaidh. Agus bitheadh fios aig' gach neach a bheir oirp' air an nith so, gu 'm bheil e air ball a' toilltin fearg Dhe, agus fearg nan abstol naomh Peadar agus Pol.

Air a tabhairt aig Avignon. 12 Calend. Maii. ann 1357.

Faic Cacherius Spicileg, miscell. Epiostolar, tom. 4. p. 275

*** Do reir na Litir so, cha 'n fheum righ air bith Francach a' mionnan as solaimte a choimhead 'n as faide na bhios e tarbhach dha sin a dheanamh, agus ma gheibh e faoiseadach, a mhalairteas nith eile air son a bhriseadh, feadaidh e rogh ain a dheanamh air neach air bith do 'n chleir a thogras e, chum faosaid. Ata e soilleir mar an ceadna, nach 'eil dion earbsa air bith thaoibh coi'cheangal reite, sith no cairdeas a nithear re daoinibh a ghabhas an t sochair so dhoibh fein.

PROTESTANACH.

* Father confessor.